

Vjesnik

Zavod za javno zdravstvo
Dubrovačko-neretvanske županije

PROSINAC 2006.

GODINA V. BROJ 16

Teme ovog broja:

PROJEKT «KONTROLA ŠIRENJA AMBROZIJE U DUBROVAČKO-NERETVANSKOJ ŽUPANIJI»

Mato Lakić, dr. med.

stranica ... 1

RANO PIJENJE KOD MLADIH U DUBROVAČKO-NERETVANSKOJ ŽUPANIJI

Asja Palinić Cvitanović, dr. med.,
Matija Čale Mratović, dr. med.

stranica ... 3

LISTOPAD- MJESEC STARIJIH OSOBA

Marija Mašanović, dr. med.

stranica ... 5

RADIONICA «SANITARNA KAKVOĆA MORA I ORGANIZAMA IZ MORA (ŠKOLJKAŠA)»

Mr. sc. Zorica Smoljan

stranica ... 4

INFLUENCA PTICA (Ptičja gripa)

Katica Šarac, dr. med.

stranica ... 5

PROJEKT «KONTROLA ŠIRENJA AMBROZIJE U DUBROVAČKO-NERETVANSKOJ ŽUPANIJI»

Mato Lakić, dr. med.

Sve češće spominjane kao bolesti suvremenog društva, alergijske bolesti su u porastu. Procjenjuje se da 7-10% pučanstva Hrvatske pati od alergijske hunjavice i još 3-5% od astme, pri čemu je zastupljenost veća kod djece i mladeži.

Pored kućne prašine, pelud biljaka predstavlja drugi najčešći uzrok alergijskih reakcija, pri čemu vrlo važno mjesto zauzima pelud ambrozije. Kao što Vam je poznato, ambrozija je agresivna alergena biljka, koja proizvodi velike količine peludi. U Hrvatskoj se prvi put spominje četrdesetih godina prošlog stoljeća. U našoj zemlji najviše je nalazimo na prostorima između rijeka Save i Drave, a prošle godine je otkrivena na više lokaliteta naše županije. U krajevima u kojima je raširena, uzrokuje zdravstvene tegobe u velikog broja ljudi i izaziva velike zdravstvene i financijske štete (potrošnja lijekova, odsustvovanje s posla i sl.).

Potaknuti informacijama o pojavi ambrozije na našem području, a svjesni činjenice kako je rana

prevencija najbolja i najjeftinija intervencija, Zavod za javno zdravstvo Dubrovačko-neretvanske županije pokrenuo je projekt „Kontrola širenja ambrozije u Dubrovačko-neretvanskoj županiji“.

Trenutno stanje:

U velikom dijelu Hrvatske problem alergije na pelud ambrozije predstavlja značajan javnozdravstveni problem. Prošle godine je ova alergogena biljka otkrivena i u Dubrovačko-neretvanskoj županiji. Stanovništvo ne zna razlikovati ambroziju od sličnih biljaka. U našoj županiji ambrozija još nije javnozdravstveni problem, no ako želimo spriječiti da to postane moramo kontrolirati njezino širenje.

O ambroziji:

Ambrozija (*Ambrosia artemisifolia* L., limundžik, partizanka, pelinolisna ambrozija, fazanuša) je jednogodišnja samonikla biljka koja spada u korove. Raste posvuda, uz putove, željezničke pruge, vodotoke, na neobrađenim poljoprivrednim i drugim zemljištima, šikarama, rubovima šuma itd., a najčešći je korov u nasadima kukuruza, suncokreta, šećerne repe i povrtnicama. Oprašuje se vjetrom.

Ambrozija niče i vegetira u šest faza, a najvažnije su:

1. Faza nicanja koja počinje u pravilu sredinom travnja, a traje od 5 do 16 dana.
2. Faza cvatnje nastupa sredinom ili u drugoj polovici lipnja, a traje 30 do 40 dana.
3. Faza sazrijevanja sjemena - nakon oplodnje sjeme se razvija i dozrijeva do kasno u jesen. Uobičajeno je da ambrozija svoj vegetativni put završava u sredinom ili u drugoj polovici rujna, ali se ovisno o toploj godini vegetacija i sazrijevanje, odnosno širenje sjemena može odvijati i u prvoj polovini listopada. Koncentracija zrnaca peludi ambrozije u m³ zraka najveća je u periodu od sredine kolovoza do sredine rujna.

Između 5 i 15% opće populacije alergično je na pelud neke biljke, a od njih čak 60% su alergični upravo na ambroziju. Ukoliko bi uzeli da je samo 3% stanovnika naše županije alergično na ambroziju, dolazimo do brojke od 3600 ljudi. Neka svaki od njih potroši minimalno 100 kn godišnje na lijekove, to je ukupno 360.000 kuna.

U jednoj anketi provedenoj u Zagrebačkoj županiji, anketirane osobe, u velikoj mjeri (preko 75%) spremne su novčano potpomoći organiziranu akciju uništavanja ambrozije.

Država je donijela **Naredbu o poduzimanju mjera obveznog uklanjanja ambrozije (NN 90/06)**

AMBROZIJA

Projekt
"Kontrola širenja ambrozije
u Dubrovačko-neretvanskoj županiji"

u kojoj se navodi kako su vlasnici, posjednici i korisnici obrađenog i neobrađenog zemljišta dužni provoditi mjere uklanjanja ambrozije. Naša županija će po uzoru na Zagrebačku županiju donijeti akt sličan ovoj naredbi, po kojem će komunalni redari dobiti ovlasti izdavanja usmenih i pismenih rješenja onima koji trebaju ukloniti ambroziju, a između ostaloga biti će i točno propisane novčane kazne za one koji se ne budu pridržavali odredbi o uklanjanju.

Ciljevi projekta:

1. Upoznati mjerodavne službe Županije, gradova i općina, te stanovništvo županije s izgledom i značajem ambrozije, kako bi ih senzibilizirali na ovaj problem i uključili u borbu protiv njenog širenja.
2. Propisanim mjerama spriječiti širenje ambrozije na našem području.

ZZJZ Dubrovačko-neretvanske županije je nositelj projekta, a u projekt su uključeni Dubrovačko-neretvanska županija, Gradovi i općine u županiji, Institut za more i priobalje, Hrvatsko ekološko društvo, te fitosanitarna, poljoprivredna i šumarska inspekcija.

Svaka pomoć je dobrodošla, tako da su naša vrata otvorena za suradnju sa svima u županiji, posebice s udrugama.

Zamišljeno je da se projekt financira na rok od jedne godine, nakon čega bi se vidjeli rezultati i odlučilo o slijedećim aktivnostima.

Akcijski plan kontrole širenja ambrozije u Dubrovačko-neretvanskoj županiji

1. Kontinuirano provoditi: Škole u prirodi, edukacije, predavanja, tribine, fizičko uništavanje, kemijsko uništavanje. Posao bi odrađivali ZZJZ, škole, liječnici, agronomi, savjetodavne službe, ekološke udruge, poljoprivrednici, komunalna poduzeća.
2. Kontinuirano provoditi: Medijsku kampanju (radio, TV, tiskani mediji), koju bi vodili svi uključeni i zainteresirani.
3. Kontinuirano provoditi: Praćenje koncentracije zrnaca peluda u zraku od strane ZZJZ.
4. Kontinuirano provoditi: Obavješćavanje građanstva o početku rasta korova ambrozije, polenizaciji, broju zrnaca preko ZZJZ, županije, medija, jedinica lokalne samouprave.
5. Listopad-studeni: ZZJZ će obavijestiti nadležne u Županiji, gradovima i općinama, te pravne osobe o projektu i obvezi uklanjanja ambrozije sa zemljišta u svojem vlasništvu, prema Naredbi.
6. Studeni-veljača: Priprema za izradu proračuna županije, gradova i općina za 2007. god. i

osiguranje novaca za provođenje plana.

7. Studeni: Analiza proširenosti ambrozije i pollen monitoringa za županiju za 2006. godinu. Odraditi će je ZZJZ i Institut za more i priobalje, uz suradnju s Agronomskim fakultetom i Zavodom za zaštitu bilja.
8. Prosinac-veljača: Edukacija komunalnih redara i komunalnih poduzeća: ZZJZ, Institut za more i priobalje, Hrvatsko ekološko društvo, inspektori.
9. Studeni-veljača: Naša županija treba donijeti akt o sprečavanju širenja i uništavanju ambrozije po ugledu na slične akte drugih županija.
10. Studeni-prosinac: ZZJZ, Institut za more i priobalje, HED i ostali sudjelovati će u izradi letaka i plakata.
11. Siječanj-ožujak: ZZJZ će tiskati letke i plakate.
12. Veljača-travanj: ZZJZ, JLS, volonteri, mediji i ostali distribuirati će letke i plakate.
13. Do ožujka: Upravni odjel za poljoprivredu županije, te drugi relevantni čimbenici će definirati metoda i izvršitelje pojedinih akcija u uništavanju ambrozije.
14. Travanj-svibanj: Delegacija zadataka na izvršitelje.
15. Lipanj-kolovoz: Čupanje, košnja, kemijsko tretiranje korova i svaki drugi oblik fizičkog uništavanja korova ambrozije prije prve cvatnje (komunalna poduzeća, komunalni redari, učenici, korisnici socijalnih pomoći, volonteri, udruge i druge organizacije, vlasnici, zakupci i korisnici zemljišta).
16. Lipanj-kolovoz: Upravni odjel za poljoprivredu županije, jedinice lokalne uprave i samouprave, komunalni redari rješavaju probleme na terenu (rješenja o uništavanju, prijave korovišta, prekršajne mjere).
17. Srpanj-rujan: Uključiti što više pravnih i fizičkih osoba u uništavanju ambrozije (komunalne tvrtke, volonteri, Hrvatsko ekološko društvo, ekološke udruge, vlasnici, zakupci i korisnici zemljišta, Hrvatske željeznice, Hrvatske vode, Županijske ceste, korisnici socijalne pomoći).
18. Srpanj-rujan: Komunalni redari vrše kontrolu, usmjerenje akcija i izdaju nalog o obveznom uništavanju ambrozije, te obrađuju zaprimljene obavijesti o prisustvu ambrozije na njihovom području. Komunalne službe uništavaju ambroziju na račun osobe koja nije uklonila ambroziju sa «svojih» površina.
19. Listopad: ZZJZ i Upravni odjel za poljoprivredu županije vrše evaluaciju provedenih mjera i rezultata.

RANO PIJENJE KOD MLADIH U DUBROVAČKO-NERETVANSKOJ ŽUPANIJI

Asja Palinić Cvitanović, dr. med., Matija Čale Mratović, dr. med.

Tijekom Motovunske ljetne škole zdravlja, u srpnju 2006. godine započeo je projekt prevencije ranog pijenja kod mladih u RH. Projekt se provodi u županijama i gradovima uključenim u mrežu Zdravih županija i Zdravih gradova, a pod vodstvom i supervizijom stručnjaka sa Škole narodnog zdravlja „A. Štampar“ Medicinskog fakulteta u Zagrebu. Na radionicama su prezentirani podaci i procjene alkoholiziranja mladih po županijama, kao i dosadašnje preventivne aktivnosti.

Radnu grupu iz naše županije činili su liječnice Zavoda: Ankica Džono-Boban, Asja Palinić Cvitanović i Matija Čale Mratović te gosp. Davor Rudenjak iz Odjela za društvene djelatnosti grada Dubrovnika.

Stanje u našoj županiji je prezentirala dr Asja Cvitanović, a temeljem podataka iz istraživanja o konzumiranju sredstava ovisnosti u Dubrovačko-neretvanskoj županiji 2006. godine i rezultata rada u fokus-grupama o razlozima pijenja i ponašanja učenika osmih razreda i drugih razreda srednje škole u svezi s pijenjem alkoholnih pića.

Mladi u našoj županiji počinju piti alkoholna pića tijekom sedmog razreda osnovne škole ili tijekom ljetnih praznika pred osmi razred i odlaska na ekskurziju. Dečki počinju redovitije piti oko pola godine prije cura. Počinje se piti uz prijatelje koji piju, zato jer drugi piju, da se zaborave brige, a prvenstveno ljubavne. Prvo se piće popije kod kuće, često uz roditelje (pivo i vino), a više i češće na rođendanskim zabavama (pivo, voćna vodka, vodka, vinjak, rakija). Piće na rođendanske zabave donesu uglavnom dečki, umjesto poklona. Sami ga kupuju u trgovinama, bez obzira na zakon koji to zabranjuje. Roditelji izjavljuju da ne znaju za donošenje alkohola u njihove kuće, na zabave?!

Po izjavama mladih, alkohol konzumira oko 50% učenika osmih razreda, a 90% učenika prvih razreda srednje škole. Prema rezultatima iz istraživanja tek u I razredu srednje škole alkohol

konzumira 50% učenika (od čega polovina par puta godišnje a ostali od nekoliko puta mjesečno do svakodnevno), dok u osmom razredu pije značajno manji postotak djece.

Nakon rođendanskih zabava, tijekom osmog razreda prelaze piti u kafiće i to redovito vikendom. Dečki piju najviše pivo, a cure voćnu vodku i druge kombinacije alkohola s voćnim sokovima.

Koliko popiju za jednu večer? Koliko imaju novaca! U prosjeku potroše oko 40 kuna. Dečki popiju najmanje 4 piva, a cure tri pića, najčešće vodku s voćnim sokom. Mladi misle da je to normalna količina pića za jedan večernji izlazak. Po njihovom mišljenju previše piju samo oni dečki koji popiju 7-10 piva ili cure koje popiju 6 vodki.

Pod pojmom „napiti se“, podrazumijevaju da se ne može stajati na nogama, vrtoglavicu, mučninu i povraćanje, plesanje na stolu, „napadanje“ suprotnog spola. Znaju da alkohol loše djeluje na mozak i jetru, ali drže da je to samo u velikim količinama.

Roditelji bježe od problema ranog pijenja mladih. Oni zapravo u tome ne vide problem, jer i sami piju alkohol. To je normalni dio naše kulture. „Uz alkohol se i rađamo i umiremo.“ „Važno je da se ne drogiraju. A moraju se s nečim zabaviti.“ jedni su od uobičajenih komentara. Uglavnom niti ne vide svoju djecu u pijanom stanju, jer spavaju kad se oni vrate kući. Roditelji ne znaju gdje, niti s kim njihova djeca izlaze, niti kada se i u kakvom stanju vraćaju kući.

Iz razgovora s mladima u fokus-grupama, zaključujemo da ranom pijenju mladih u našoj županiji pogoduje što:

- alkohol se toči i prodaje maloljetnim osobama
- mladi ne znaju što znače oznake na alkoholnim pićima i kolikoj se količini alkohola radi u pojedinom piću
- ne znaju o štetnosti alkohola, a posebice na mladi organizam u razvoju
- ne znaju kolika količina izaziva pjanstvo
- ne znaju što se tijekom opijenog stanja događa u organizmu
- roditelji ne dočekuju djecu budni
- roditelji nedovoljno razgovaraju s djecom o izlascima i pijenju

Tijekom radionica detaljnije smo razgovarali i o dosadašnjim aktivnostima na polju prevencije pijenja alkohola, te postojećim resursima.

Rad se nastavio u listopadu na ŠNZ Andrija Štampar kroz radionice o Kvalitativnom istraživanju koje su vodili dr.sc. prof. Silvije Vuletić i Tea Vukušić

Rukavina, dr.med. asistent novak na Školi narodnog zdravlja „A. Štampar“. Izrađen je protokol kvalitativnog istraživanja u svezi problema ranog pijenja kod mladih, koje je započelo u studenom 2006. g. U našoj će se županiji metodom intervjua, obraditi po deset učenika sedmih i osmih razreda osnovne i trećih razreda srednje škole u tri metkovačke i tri dubrovačke osnovne i srednje škole. Ispitanici će se obraditi dogovorenim setom pitanja, a

svi će se razgovori zabilježiti diktafonom, te prenijeti u tekst, koji će se analizirati po principima kvalitativne analize: od strane samih ispitivača i od strane stručnjaka s Medicinskog fakulteta u Zagrebu. Nakon obrade i detaljne analize rezultata i prepoznavanja obrazaca početka i nastavljanja ranog pijenja mladih u čitavoj RH, planirat će se preventivne aktivnosti.

RADIONICA «SANITARNA KAKVOĆA MORA I ORGANIZAMA IZ MORA (ŠKOLJKAŠA)»

Mr. sc. Zorica Smoljan

Kako je u pripremi nova Uredba o kakvoći mora za kupanje i „higijenski paket“ za školjkaše, koji će biti usaglašeni s EU Direktivama, Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva i Institut za oceanografiju i ribarstvo Split organizirali su radionicu Sanitarna kakvoća mora i organizama iz mora (školjkaša), koja se održala od 8. do 10. studenog 2006. godine na Institutu za oceanografiju i ribarstvo u Splitu.

Na radionici su uz laboratorijski rad održana predavanja o promjenama u zakonodavstvu i metodici analiza sanitarne kakvoće mora i školjkaša, o fitotoksinima u morskim organizmima, o balastnim vodama te o akreditaciji laboratorija.

Prema EU Direktivi utvrdit će se novi standardi za vodu za kupanje (za morsku vodu, tekućice i mirne vode-jezera). Novost je da će se procjenjivati stanje kupališta na osnovu višegodišnjeg monitoringa, a ne kao do sada za jednu godinu. Morati će se određivati mjere koje će se poduzimati da se voda za kupanje prilagodi standardima u odnosu na tretman gradskih otpadnih voda i onečišćenja s poljoprivrednih površina. Utvrdit će se protokol uzorkovanja, koji predviđa

uzorkovanje s broda, protokol uzorka itd. Do sada po važećoj Uredbi, koja propisuje parametre samo za morsku vodu, ispitivali su se ukupni koliformi, fekalni koliformi i fekalni streptokoki, dok će se po novoj Uredbi ispitivati E. coli i fekalni streptokoki uz novu procjenu i klasifikaciju vode za kupanje.

Do kraja 2006. godine treba se izmijeniti i dopuniti važeći Pravilnik o školjkašima, a do polovice 2007. godine trebao bi se usvojiti "higijenski paket" kao u EU.

Na radionici je tema predavanja bila i akreditacija, koja je izazvala vrlo živu diskusiju. Akreditacija laboratorija prema ISO 17025 je formalno priznanje i potvrda rada i stručnosti, koju će morati ishoditi svi ispitni laboratoriji. Da bi se laboratorij akreditirao trebat će provesti mukotrpne promjene i postupke. Akreditacija je uvjet da se ostane u dosadašnjem poslu, odnosno da se šire poslovi, a rezultati analiza da se priznaju na stranim tržištima. Postoji cijeli niz zahtjeva za akreditaciju, od sustava upravljanja, tehničkih zahtjeva do sljedivosti dokumentacije.

Laboratorijski rad je obuhvatio određivanje E. coli u morskoj vodi metodom membranske filtracije prema HRN EN ISO 9308-1 (brzi test), određivanje fekalnih koliforma u morskoj vodi MF metodom prema UNEP/WHO te fekalnih streptokoka MF metodom prema HRN EN ISO 7899-2. U školjkašima smo detektirali i brojali E. coli metodom najvjerojatnijeg broja, a Salmonellu spp. detektirali biokemijskim testovima.

Na kraju radionice obradili smo dobivene podatke i prikazali rezultate.

Radionica je bila uspješna, jer smo usvojili nove metode, a za cijelog njenog trajanja izmijenjivali smo radna iskustva, kako između nas polaznika sa zavoda, tako i sa znanstvenicima te suradnicima Instituta.

LISTOPAD - MJESEC STARIJIH OSOBA

Marija Mašanović, dr. med.

Svuda u svijetu pa tako i kod nas mjesec listopad posvećen je starijim osobama. Zavod za javno zdravstvo naše Županije pokrenuo je čitav niz aktivnosti vezan uz obilježavanje ovog značajnog mjeseca. Kako su se pripremne aktivnosti događale usporedno s 11. poslovnim sastankom Hrvatske mreže zdravih gradova (od 28. do 30. rujna 2006. godine), tako je realizacija ideja o prigodnom obilježavanju mjeseca starijih osoba krenula upravo tada. Kao gost na primanju za članove tog sastanka, prisustvovala je i korisnica doma za starije osobe Domus Christi, Irma Selak. Nakon povratka iz Australije, gdje je provela 32. godine i posjeta kući u kojoj ju je odgojila baka, dobila je inspiraciju i napisala pjesmicu posvećenu njoj. Ona joj je nadomjestila ljubav majke dok je bila mala djevojčica. Gospođa Irma oduševila je sve prisutne i premda slaba u glasu uspjela je uz pomoć voditelja programa odrecitirati pjesmicu do kraja. Na ovaj način pokazalo se da i starije osobe treba integrirati u kulturni život grada i županije što će pridonijeti njihovom cjelokupnom dobrom osjećanju i kvaliteti života.

Svaki tjedan tijekom ovog mjeseca, u lokalnim novinskim tjednicima, objavljuvani su tekstovi s temama o aktivnom starenju, prehrani i tjelesnoj aktivnosti, mentalnom zdravlju starijih,

osteoporozi i prijelomima, socijalnom životu i priprema za umirovljenje. Uz novinske članke, na lokalnoj radio postaji svakog četvrtka su se emitirale tematske radio emisije posvećene pitanjima koje najčešće zaokupljaju pažnju starijih osoba. U njima su gostovali liječnici Opće bolnice Dubrovnik, ravnatelji domova za starije osobe na području grada Dubrovnika i županijski predstavnici zaduženi za zdravstvo i socijalna pitanja. Teme koje su pokrivali bile su; institucionalna i vaninstitucionalna skrbi za starije, osteoporoza i prijelomi u starijoj dobi, psihogerijatrija te polipragmazija kod starijih osoba.

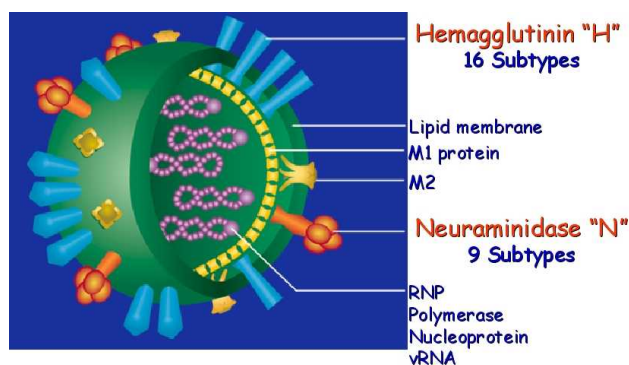
Dubrovnik zdravi grad, Dječji vrtići "Dubrovnik" i županijski Zavod i ove godine su organizirali podjelu poklon paketa socijalno najugroženijim starijim osobama na području grada Dubrovnika s najosnovnijim namirnicama i kućnim potrepštinama. Dostava tih namirnica problem je, pogotovo starijim i nemoćnim osobama koje žive same u kućama i stanovima do kojih je pristup otežan (udaljenost od dućana, strme stepenice i sl.).

Naš Zavod je u suradnji s Nastavnim zavodom za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije, nabavio priručnika za starije osobe "Zlatno doba života", koji će biti podijeljen po zdravstvenim i socijalnim ustanovama Dubrovačko-neretvanske županije.

INFLUENCA PTICA (Ptičja gripa)

Katica Šarac, dr. med.

INFLUENCA ili gripa je bolest koja se u pandemijskom obliku širi svijetom. Od nje oboljevaju ljudi i životinje. Podjela influence na tipove: TIP «A», TIP «B», TIP «C».

Virusi influence tipa A mogu zaraziti ljude, ptice, svinje, konje, morske sisavce i druge životinje. Influncu tip A dijelimo u brojne podtipove: hemaglutinin (H) i neuraminidaza (N). Ova dva glikoproteina smještena su na površini virusne

čestice i odgovorna su za patogenost virusa. Hemaglutinin ima 16 podtipova, a neuraminidaza 9 podtipova. Svakom virusu influence tipa A pripada jedan H podtip i jedan N podtip. Kod ptica je izolirano svih 16H podtipova. **Virusi influence tipa B** mogu izazvati epidemije, ali ne i pandemije i nemaju podtipove. **Virusi influence tipa C** izazivaju blagu bolest i ne uzrokuju epidemije ni pandemije.

Izolacija virusa influence svinja bila je 1930. godine, virusa humane influence 1933., a tek 1976. g. izolacija virusa svinjske influence istodobno iz svinje i čovjeka.

Influenca ptica je **zarazna bolest domaćih peradi i divljih ptica**. Uzročnik je RNA virus iz porodice Orthomyxoviridae, roda Influenza virusa A. Prema svojoj patogenosti dijeli se na: **niskopatogene**, koji uzrokuju uglavnom blage simptome bolesti, a u slučaju sekundarnih infekcija (E.coli, Mycoplasma) i nepovoljnih uvjeta okoliša uzrokuju i ozbiljne bolesti s uginućem do 50% i **visokopatogene**, koji uzrokuju teška oboljenja s

visokim mortalitetom do 100%. **Niskopatogeni virusi iz skupine H5 i H7 mogu mutirati u visokopatogene.**

Tko oboljeva od ptičje influence?

Od **domaćih peradi** najčešće oboljevaju kokoši i purani, a kod pataka i gusaka razvijaju se blagi simptomi. Divlje patke prirodno su otporne i ne pokazuju kliničke znakove oboljevanja, te stoga predstavljaju rezervoar virusa i glavnu opasnost za širenje bolesti na domaću perad. **IZVOR ZARAZE** su: zaražene ptice, izmet, iscjedak iz dišnog trakta, lešine ptica, kontaminirana voda, hrana, oprema. **PUT PRIJENOSA:** Direktan kontakt s inficiranom peradi jedini je način prijenosa bolesti s peradi na ljude. Samo visokopatogeni virus je smrtonosan za ljude. NE PRENOSI SE toplinskim obrađenim prehrambenim proizvodima od peradi. Nije dokazan prijenos s čovjeka na čovjeka.

Primani unos bolesti podrazumijeva prijenos virusa **s divljih ptica na domaću perad.**

Sekundarno širenje odnosi se na daljnji prijenos virusa **od peradarnika do peradarnika.**

U takvom načinu širenja bolesti čovjek ima važnu ulogu jer svojom odjećom, obućom, opremom, vozilima i prijevozom peradi lako prenese uzročnike bolesti na veće udaljenosti.

ZNAKOVI BOLESTI su: potištenost, nakostriješenost perja, kašalj, šmrcanje, disanje na otvoreni kljun, edem glave i vrata, cijanoza kreste i podbradka, sitna točkasta krvarenja po sluznicama te potkožna krvarenja. Bolest se **NE LIJEČI.**

Ptičja gripa rijetko pogađa ljude, a ako i obole, infekcije najčešće nisu opasne već su popraćene konjuktivitisom i blagim simptomima od strane dišnog sustava. Infekcije s visokopatogenim virusom mogu uzrokovati ozbiljne zdravstvene probleme i završiti sa smrću.

Rizične skupine ljudi koje dolaze u kontakt s peradi

su: veterinari, uzgajivači, nakupci, prijevoznici, radnici u klaonici, te osobe koje dolaze u kontakt s infektivnim materijalom od peradi kao što su zaposlenici u laboratoriju, ornitolozi, lovci.

Kako spriječiti pojavu ptičje influence?

- onemogućiti **dodir divljih ptica i domaće peradi** (postavljanjem zaštitnih mreža, držanje peradi u zaštićenom zatvorenom objektu);
- **provođenje biosigurnosnih mjera na farmama:** ograđivanje farmi, postavljanje dezbarijera te redovito **čišćenje i dezinfekcija** svih prostora i prostorija u kojima se drži perad;
- **korištenje zaštitne: odjeće, obuće, maski;**
- **higijensko pranje ruku;**
- **dezinfekcija vozila** koja posjećuju farme;
- **zabrana ulaska neovlaštenih osoba na farmu;**
- **obnova jata s peradi iz kontroliranih i zdravih uzgoja;**
- **izbjegavanja držanja pataka, kokoši i pura u istom uzgoju ili dvorišt;**
- **svaku sumnju na bolest obavezno prijaviti veterinaru.**

Navedene mjere naređuje ravnatelj Uprave za veterinarstvo ili veterinarska inspekcija, koga je za to ovlastio ravnatelj.

ZAKLJUČAK:

Nakon epizotije u Aziji i sporadičnog izbijanja u Europi i u Hrvatskoj je zabilježena influenza ptica dokazanog podtipa H5N1 u uginulih labudova na ribnjaku kod Orahovice i Našica. Virus nije dokazan u domaćih peradi, ali je preventivno usmrćeno 25000 komada peradi (kokoši, pura, pataka, guska). Stalno provođenje higijenskih postupaka i zoohigijenskih standarda, upotreba cjepiva prilagođenih epizoološkim situacijama, te mjere kontrole bolesti smanjuju mogućnost pojave ptičje gripe.

Pandemije i epizootije influence zabilježene u 20. stoljeću

Godina	Pučki naziv	Podtip virusa	Izvor infekcije
1918.	Španjolska gripa	H1N1	svinja ili ptica
1957.	Azijska gripa	H2N2	vjerojatno kombinacija humanih H1N1 i ptičjih H2N2 (Azija)
1968.	Hongkoška gripa	H3N2	vjerojatno kombinacija humanih H2N2 i ptičja H3Nx virus (Azija)
1977.	Ruska gripa	H1N1	izvor nepoznat, virus identičan uzročniku humane epidemije iz 1950 g
1976.	Gripa svinja	H1N1	svinja (SAD-NEW Jersey)
1986.	Gripa svinja	H1N1	virus izoliran iz ptica Nizozemska
1988.	Gripa svinja	H1N1	svinja (SAD-Wisconsin)
1993.	Gripa svinja	H3N2	rekonbinacija humanog virusa iz 1973 i ptičjih H1N1 (Nizozemska)
1995.	Gripa svinja	H7N7	patke (Velika Britanija)
1997.	Gripa peradi	H5N1	perad (Hong Konga)

ZAVOD ZA JAVNO ZDRAVSTVO DUBROVAČKO-NERETVANSKE ŽUPANIJE

Branitelja Dubrovnika 41, p.p. 58
20 001 Dubrovnik
Tel. 020/341-000; fax: 020/341-099
Ravnateljica tel: 341-001
E-mail: ravnateljstvo@zzjzdnz.hr

Služba za epidemiologiju, zdravstvenu ekologiju, socijalnu medicinu, zdravstveno informiranje i zdravstveni odgoj

Voditelj tel./fax: 680-299
E-mail: epidemiologija@zzjzdnz.hr

Odjel za epidemiologiju Dubrovnik
Tel: 341-060
E-mail: katica.sarac@zzjzdnz.hr

Odjel za epidemiologiju Metković
Tel./fax: 680-299
E-mail: miljenko.ljubic@zzjzdnz.hr

Odjel za epidemiologiju Ploče
Tel./fax: 670-422
E-mail: igor.piskac@zzjzdnz.hr

Odjel za socijalnu medicinu, zdravstveno informiranje i zdravstveni odgoj
Tel: 341-006
E-mail: socijalna.medicina@zzjzdnz.hr
ankica.dzono-boban@zzjzdnz.hr
marija.masanovic@zzjzdnz.hr

Odjel za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti
Tel: 341-082
E-mail: prevencija.ovisnosti@zzjzdnz.hr
ivana.pavic@zzjzdnz.hr
karmen.kmetovic@zzjzdnz.hr

Odjel za epidemiologiju Korčula
Tel: 715-365
E-mail: stanka.komparak@zzjzdnz.hr

Higijensko-analički laboratorij
Voditelj tel: 341-041
Administracija tel: 341-040
fax: 341-044
E-mail: higijensko.analiticki.lab@zzjzdnz.hr
zorica.smoljan@zzjzdnz.hr
mato.lakic@zzjzdnz.hr
dolores.grilec@zzjzdnz.hr
ivana.ljevakovic-musladin@zzjzdnz.hr
marija.jadrusic@zzjzdnz.hr

Služba za mikrobiologiju

Voditelj tel: 341-022
E-mail: mikrobiologija@zzjzdnz.hr

Odjel za mikrobiologiju Dubrovnik
Tel: 341-025
E-mail: antonija.sokal@zzjzdnz.hr
marina.vodnica-martucci@zzjzdnz.hr
paul.bohnert@zzjzdnz.hr

Odjel za mikrobiologiju Korčula
Tel./fax: 711-147
E-mail: borjanka.silic@zzjzdnz.hr

Odjel za mikrobiologiju Vela Luka
Tel: 813-659
E-mail: mikrobiologija.velaluka@zzjzdnz.hr

Služba za školsku medicinu

Voditelj tel./fax: 681-979
E-mail: skolska.medicina@zzjzdnz.hr

Odjel za školsku medicinu Dubrovnik
Tel: 356-400; 358-120
E-mail: elena.brguljan@zzjzdnz.hr
matija.cale-mratovic@zzjzdnz.hr

Odjel za školsku medicinu Korčula
Tel./fax: 711-544
E-mail: anja.zelic@zzjzdnz.hr

Odjel za školsku medicinu Metković
Tel./fax: 681-979
E-mail: asja.palinic-cvitanovic@zzjzdnz.hr

Služba za zajedničke poslove

Odjel za računovodstvo i financije
Tel: 341-009
E-mail: racunovodstvo.fincancije@zzjzdnz.hr

Odjel za opće, pravne i kadrovske poslove
Tel: 341-008
E-mail: pravna.kadrovska.sluzba@zzjzdnz.hr

Odgovorni urednik:
Matija Čale Mratović, dr. med.

Glavni urednik:
Ankica Džono Boban, dr. med.

Stručni kolegij:
Antonija Sokal, dr. med.
Miljenko Ljubić, dr. med.
Asja Palinić Cvitanović, dr. med.
Mr. sc. Zorica Smoljan
Ivana Pavić Mikolaučić, dr. med.